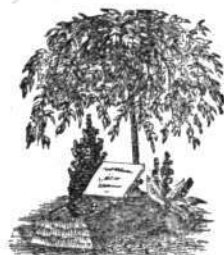

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 17.

V Celovcu 7. oktobra 1869.

Leto I.

Antonu Janežiču.

Krilatec božji, ki po zemlji hodiš,
Življenja luč prižigaš in gasiš,
Ki ljubljence v svetove lepše vodiš,
Prinašaš radost in — britkost budiš:
Zakaj — sirota če te smem prašati —
Roditelja preblagega si vzel,
Ki je namenjen bil osrečevati
Sorodnike z menoj unet, vesel? —

V krasoti mladej se blišči narava,
Posadil med-njo blagi me vrtnar,
Al zdaj — že grob se tebi razkopava! —
Dokaj prezgodaj jaz uboga stvar
Žalujem pri mrtvaškem odru tvojem,
Z menoj žaluje ves slovenski svet,
Ki milo si ga nosil v srcu svojem,
Po njem zasajal najkrasnejši cvet! —

Sijal je todi svit nekdanje slave,
Tu prost, mogočen rod slovenski bil,
Kjer zdaj je kraj predrage očetnjave,
Kjer s krepkim glasom narod si budil.
Da slana cvetja novega ne zmami,
Bil v srcu moškem up ti je sladak.
„K življenju lepšemu se rod moj zdrami!“
Bil klic je tvoj, slovenski korenjak.

In tako mili, blaženi glasovi
Vžigali čudovite so moči;
Junaški so se družili sinovi
Na delo — v boj za slavo novih dni!
To bilo ti najslajše radovanje,
In najprijetniša svečanost ta;
Nikdar za prazne nisi maral sanje,
Nikdar za blišč neumnega svetá.

Naj drugi svitle stavijo gradove,
Zaklade drage zbirajo na kup,
Z bliščobo svetno kratijo si dnove,
Za slast kupujejo življenja strup:
Kar vekomaj poganja zalo cvetje,
Pokojnik dragi! bilo tebi mar,
Kar poznim vnukom sveto bo imetje,
In rodu zdanjemu je rajski dar. —

Vrté se v nebnem krogu žarne luči,
Opazoval te je čarobni svit,
Ko iskal si, kje zlati so nam ključi
V dom lepših dni, kje sad njih čudovit'. —
V slovó ti je večernica migljala,
Nahajala danica zgodnja spet:
Ni bolj unetega srcá poznala
Slovenija v številu dolgih let!

Vihar naj po deželah se zaganja:
Razširjal bo se tvoj prekrasni cvet,
Na rodovitnej zemlji naj poganja,
Goji hvaležno ga slovenski svet!
Priseva mila zarja od izhoda,
V njej večno naj se sveti tvoj spomin,
Ki dika si slovenskega naroda! —
Naj temu mil bo — tvoj najmlajši sin

„Besednik.“

† Anton Janežič.

Žalostno, prežalostno novico ima danes razglasiti „Besednik,“ ki tako rekoč še ves objokan pojémlje: **Antona Janežiča ni več!** — 18. dan septembra ob dveh popoldne je blagi pokojnik končal dolgo in grenko trpljenje zaradi pljučne bolezni ter se preselil v lepše onostransko življenje v 41. letu svoje starosti. — Veže nas sveta dolžnost, da vsaj v najpoglavitnejših načrtih narišemo sliko preblagega moža, ki je priméroma živel le malo časa, storil pa neizmerno veliko; bil je Slovenec po rodu in je vse svoje djanje in nehanje posvečeval najpred Slovincem, poznan pa je tudi po vsem slovanskem svetu, in njegovo ime mora v kraljestvu, kjer nikdar ne zahaja rumeno solnce, v prihodnosti še bolj sloveti ko zdaj. Zato pa pri popisovanju tega neumerljivega domorodca čutimo neko slabost, ki se ne dá povedati, tudi ne zapisati, in radi, preradi bi izročili peró kateremu koli izmed taci mož, ki so z bistroumnostjo vedeli svetu slikati najlepše značaje slovenskega rodu. Da bi pač še živel slavní roditelj slovenskih „Drobtiníc“, njegovo divno peró bi Janežiča uvrstilo med tiste, ki so možjé po „volji božje.“ Ali da bi vsaj tukaj bival prijatelj, od ktere ga sem prvič slišal poveljevatí slovenski prilog „pošten“, koliko ima prelepíh lastností v sebi, kako srečen je tisti, o katerem se res dá reči, da je pošten, in — ranjki Janežič je res bil tistih eden, o katerem je, kdor koli ga je poznal, moral reči, da je poštena duša — v najobširnejem pomenu le-te slovenske besede! Nekje v jutrovi deželah imajo shranjen meteor, t. j. zračni kamen; ko je padel od neba na zemljo, takrat največi modrijani tistega kraja niso nič vedeli pravega o njem, déli so ga v neko svetišče in spodej dali vsekati napis: „O tem kamnu vé (povedati) marsikdo marsikaj, vsakdo nekaj, nihče dosti.“ Te besede nam hodijo na misel, ko bi imeli govoriti o zaslugah Janežičevih. Vemo sicer, da ga visoko ceni vsakdo, ki ga kolikaj pozná iz mnogih njegovih pisem; kdor natančneje pozná njegovo delavnost, mora po pravici trditi, da je po njegovej smrti Slovincem došla nedomestljiva izguba; ali vkljub vsemu temu ostane Janežič biser slovenskega naroda, ki se pri še tako visokej ceni ne dá preceniti, kar bo morda iz naslednjih vrstíc še bolj jasno.

Anton Janežič je bil rojen 19. decembra 1828. l. v Lešah v Rožnej dolini. Najpred je hodil v domačo farno šolo v Šent-Jakob. 1837. l. so ga stariši poslali v Celovec, kjer je 1848. l. dovršil gimnazijo. Da je bil prebrisane glave in bistrega uma, kažejo dovolj njegova dela; iz le-teh pa sveti tudi neskončna marljivost, ki je po besedah slavnega pesnika bistroumje, t. j. genie. Janežič se s posebno marljivostjo dovrševal leto za letom, vendar se je že kot učenec najbolj pečal le z ukom, ki se tiče jezikoznanstva, ker je menda že zgodaj pred sabo gledal prihodnji poklic, zato se je uril za-nj že celo od mladih nog. Kmaló potem, ko je dovršil gimnazijo, začel je, 1849. l., na taistem zavodu slovenski jezik učiti. V tej zadevi je bil Janežič Celovcu to, kar nekda Ljubljani M. Ravnikar in pozneje Metelko. Bilo je pa tudi bolj ko pravično, da mu viši niso zapirali te poti; s časom je kolikor mogoče razširjal pravice, ki so v zvezi s to stopnjo, dosegel je dokaj, rad bi bil še več, ali do danes še ni bilo vgodnega časa. 1853. l. je nastopil službo na celovski višej realki ter prednášal tam slovenski in nemški. Za profesorski izpit se je uril sam, bival je samo pol leta na Dunaji,

da se je še k temu pripravljaj. Slovenski uk na gimnaziji je zaradi bolehnosti in preobložen z drugimi opravili popustil 1866. l. Ker nam mora biti namen, da se najbolj pečamo ž njim kot s slovenskim pisateljem, da pred vsem preudarjamo neizmerno ceno njegovih slovstvenih zaslug, naj se govoré o učitelstvu na kratko omeni, da je, mož korenito omikan po umu in sreč, tudi pri mladini vedel prav zbujati glasove teh dveh strun, s primerno resnostjo potrebno prijaznost vezaje. Bil je moder in umen gojitelj ter je v tem dober uspeh imel za plačilo svojega truda.

Kakor da bi bil čutil, da ga rumeno solnce ne bo dolgo obsevalo na božjej zemlji, da ga „vzamejo v sebe njene moči“ v najboljših letih, jel je mladeneč delati z vsemi silami, kar jih je mogel zbrati v čudovitem orožji vedrega duha, in množil jih je od dneva do dneva. Kar so bile v njem dozorele dušne zmožnosti, ni ga bilo leta, da ne bi bil kaj novega spravil na dan. Mimo grede bodi povedano, da je stopivši iz gimnazije nekaj časa deželni zakonik prestavljal slovenski; bilo je to, ko je baron Šlojznik poglavaril na Koroškem. S pisateljstvom pa se je ukvarjal že kot učenec in k temu budil prijatelje. Součenec njegov pripoveduje, da so med sabo imeli list, v katerem so spisovali mnogovrstne reči, v vezanej in nevezanej besedi, in da je Janežič nekajkrat priromal celo s kako hvalno poezijo. Pa saj je posebno mladina polna poezije; kdo ne kuje pesmic, dokler je mlad! Pravega pesniškega poklica pa Janežič menda ni čutil, kakor priča njegovo poslovanje. Pač pa je Slovincem podal — „slovar“, nemško-slovenski in slovensko-nemški. To delo je 1850. in 1851. l. prišlo na svetlo, in kdo ne bi pohvale dajal skorej še le dvajsetletnemu mladencu, da je tako važno knjigo spisal svojemu narodu! Nemško-slovenski del je popravljen in pomnožen bil drugič natisnjen 1867. Žalibog mu slabo zdravje ni pripuščalo, da bi se bil spravil tudi nad slovensko-nemški del ter ga vredil za drugi natis. Nekaj že pred slovarjem, največ pa za njim so jele izhajati slovnice. Spisal je slovnico Nemcem po nemško, ki je doživela že 7 natisov; Slovincem jo je sestavil slovenski, ktera je v drugem in vzlasti v tretjem natisu izvrstna. Vedeti pa se mora, da mu je ta knjiga prizadevala neizmerno veliko truda, daravno so ga podpirali vsi veljavni jezikoslovci, katerim jo je pošiljal na ogled. Pa ne le s suho robo, marveč tudi z zabavo je skrbni rodoljub hotel osrečiti slovensko mladino in narod sploh. Nabiral je cvetje ter ga v različnih zalih šopkih podajal radostnim srcem. „Slovensko berilo za Nemce“ je izdal 1854. Iz tega deceniuma pa imamo dva „cvetnika“ berili za niže gimnazije in realke, „cvet slovenske poezije, predelan v „cvetnik slovenske slovesnosti,“ ki se čez mlade dni dovrši v 3. natisu in je kakor prva dva od vlade potrjen za više gimnazije in realke. Dalje je pred nekaj leti poslovenil in izdal Šmidov „zgodovinski katekizem“, poznej je spravil na dan „slovensko koledo“, njegova je bila „slov. bčela“, „glasnik“ in „cvetje iz domačih in tujih logov,“ v katerem je toliko dragocenih novosti zraslo na vrtu mladega našega slovstva. Razen tega je dal še več knjig na svetlo. Da molčimo o brezštevilnih spisih, ktere je opilil in v lepšej obliki spravil med svet. Žalostno pa je, da lepoznavska dela, ktera je izdajal, niso mogle čvrstih korenin pognati, nehala je „bčela“, „glasnik“, in „cvetje“, ker je pri vseh zmanjkalo tistega životvornega soka, kteremu pravimo materialna podpora. —

O tem bi se dalo nekaj več povedati, razjasnile bi

se nekatere nemile razmere ter pokazale vesele in žalostne strani tolikanj vnetega mladinskega; pa sam je vse pozabil in premagal, pustimo torej in podajmo se k najblažemu zavodu slovenskega naroda, pojdimo k družbi sv. Mohora. Janežič je bil duša te družbe in ima kot njen tajnik velike velike zasluge; on je dokaj pripomogel, da se udje množé od leta do leta, ker je vedel napeljevati tako, da ljudstvo ne dobiva samo po obsegu lepih spisov, ampak tudi v lepej, čednej obleki, t. j. v pravilnem, gladkem jeziku. Kakor je vedno napredoval sam, skrbel je, da se napredek če dalje bolj kaže pri vseh rečéh, s kterimi je imel kaj opraviti. Za družbo sv. Mohora je torej le-ta izguba preboleča rana, ki se ne dá z lepa zaceliti.

Iz vsega omenjenega je jasno, da je ranjki bil neskončno marljiv. Nikdar ni miroval, marveč delal je, skorej po pravici rečeno, noč in dan: daroval je vse dušne in telesne moči slovenskemu narodu! Dobička ni iskal, pa ga tudi ni imel; delal je iz gole ljubezni do domovine.

Vidé, da več ne izbaja z „glasnikom“, začel je premišljati, kakošen list da bi spet razpošiljal med svet, da bi se bolj utrdil in bi pri njem vsaj ne bilo — izgube. V teh mislih se mu je rodil „besednik“. Ali ker je že dalj časa če dalje bolj čutil svojo bolezen in je za celo leto moral prenehati delavnost svoje službe, ni si upal pričeti ob novem letu. Ker pa so vsled razglasa v „koledarčku“ jeli prihajati naročniki, osnoval ga je, za pomoč naprosivši sedanje vredništvo. Jako mu je bil na srečo novi list, pečal se je zanj do zadnjega trenutka, ter ga v oporoki v last izročil svojej ženki, češ, ako imajo Slovenci kaj ljubezni do mene, naj vsaj podpirajo zadnje moje podvzette, morebiti bo imelo več srečo, ko marsikaj v življenji. —

V začetku junija se je bil blagi profesor preselil v svoj rojstni kraj, kjer je vselej rad bival pri svojih domačih. Življenje na kmetih pa mu tudi ni teknilo, prihajal je če dalje slaběji. 16. sept. se je pripeljal v mesto nazaj in kmalo sklenil trudapolne težave. Po njem žaluje žena in dvoje otrok, mlada hčerka Olga in sinček Evgen. Žalujejo tudi njegovi roditelji ter več bratov in sester, pa joka se po pravici cela Slovenija, ktereje je bil dika in kras!

Janežiča je spoštovalo celo mesto in vsi drugod, ki so ga poznali, ker bil je mož prelepega značaja. Da-si tudi marsikdo ni vedel, kaj je on Slovencem, vendar ga je cenil kot prijatelja ravnege duha in ljubeznjive obnaše. Sicer pa se je Janežič malo pečal z vnanjim življenjem, bival je v tihoti, ni zahajal v vesele družbe, pa tudi ni vžival nikakoršnih močnih pijač, pil ni ni vina ni piva. Bila je njegova narava zoper to, in ker je bil slabih pers od nekdanj, pa si je nakladal neizmerna dela, torej je tem hitreje upadala moč življenja. Govorili bomo še drugej, kaj smo mu dolžni Slovenci, kako naj se slavi njegov spomin. Za zdaj žalostni sklepamo, s solzami grob polivaje, v katerem spava najblažje srce, kar jih je kdaj bilo na zemlji slovenskej! Naj mu sveti večna luč, spomin njegov pa naj živi in se večno ohrani na svetu slovanskem!

Janček rokovnjačar.

(Črtice iz rokovnjaškega življenja.)

Janček v službi.

(Dalje.)

Uro hoda od Jančkovnega doma je imel Stepan Mrdovt lepo posestvo, celo zemljišče; imel je obilo goved

in lepe pašnike. Mati pravijo Jančku: „K Mrdovtu pojdeš služiti, kaj ne?“

Janček: Pa imajo tam kaj jabelk, brušk in drugega sadja?

Mati: Mislim da jih imajo, naj več v našem kraju!

Janček: Pa je družih otrok kaj tam?

Mati: Nič.

Janček: Pa se mora tam tudi v šolo hoditi?

Mati: Ne vém.

Janček: Če pa tega ne veste, pa že ne grem k Mrdovtu, zakaj gotovo me bodo tudi tam silili v šolo.

Še le, ko mu mati zatrdé, da ne bo v šolo hodil, podá se k Mrdovtu v službo.

Prve dni mu je tu prav dopadlo, ker je dobival jabelk in belega kruha. Imeli so tudi psa Kodrona pri hiši, kteri se Jančka naglo prime in povsod z njim hodi. Janček si misli: Dobro bo, da imam le psa za tovaršijo. Prva služba njegova je bila pastirstvo. Gonil je na vrvi navezani dve kravi na polje med njive po mejah in ozarah past. Od začetka mu to opravilo dopade, kmalo pa se naveliča tega dela, zakaj vedno pri kravah stati, sem ter tje voditi ju, vedno paziti, da bi kaj škode ne naredili, zgoda ustajati, to ne bo nič. Kaj si tršasti Janček izmisli? Dalječ od hiše vodi krave na pašo, pusti prosti ali ju kam priveže, sam pa lepo v senco leže in spi. Gospodarju se čudno dozdeva, zakaj kravi bolj lačni dohajate domú kot hodite od doma, da mu hujšate in da ste dan na dan bolj mršavi, zato gre nekega dne za Jančekom gledat, kako pase. — Kravi ste Jančka na poti nekaj razvezili; zato ko dalječ od doma ž njima pride, priveže ju na drevo ter tako neusmiljeno pretepa, da ste jeli ječati. Ali kmalo je tudi Janček izvedel, kaj se pravi kožo trditi. Gospodar si vreže leskovko, prime Jančka za hlačni rob, ter mu našteje prav tečno kompanijsko število.

„Fant! imaš dovolj?“ vpraša gospodar.

„Oh! pustite me! saj ne bom več tako delal.“

„Zapiši si za ušesa, kaj si zdaj obljubil, páglaivec poredni,“ govori gospodar. „Kaj tako mi služiš? Še enkrat naj te najdem tako z mojo živino ravnati, pa pojdeš v šolo ali pa stran.“

To je nekoliko pomagalo. Janček je od tega dne lepo pasel, kravi ste se debelili, ker jima je stregel, kar je le mogel. Ali jesen nastopi; smel je svobodno pasti po travnikih in gozdih. Tu je bil Kodron vedno pri njem. Posebno mikale Jančka so verice. Kodron mu jih je pomagal iskati. To mu je bilo tako veselo, da je vedno gonil krave v gozd na pašo, kjer se potem ni zmenil zanje. Velikokrat so mu ušle domu, ali v polje, ali so se mu v gozdu izgubile. Da-si ga je kregal in svaril gospodar, vendar se ni premagal, da bi po gozdu ne letal. Nekega dne zaide živina v tuje posestvo. Tam jo ujamejo, in še le čez dva dni izvedó Mrdovtovi, kje je. Plačati je bilo treba rubež. To je potrpežljivost gospodarjevo pomagalo, zato neubogljivemu Jančku s palico pokaže pot od hiše. „Tebe nimam več pri hiši, pravi, če bi cekini od tebe leteli, ker ti bi me pripravil pri sosedih v sovražstvo, pri živini pa v škodo.“

Janček pobere kopita; ter odide domú s trdnim sklepom: Služiti ne več. Ta sklep razodene materi, ktera se ga je o priходу doma tako ustrašila, da so jej iskre skakale po očéh, ter je jokati začela.

„Sin! kaj si naredil? — Gotovo so te od hiše spodili? — Kaj bo s teboj?“ tako govori mati, vmes pa prosi: „Pojdi kam drugam služiti, — velik si — močan si, — jaz sem reva, ne morem te ni oblačiti ni živiti.“

Janček se vendar dá preprosi, ter gre spet v službo. Ali nikjer ni imel obstanka. Pri enem gospodarji ni prav krmil živine, zato ga je poslovil; pri drugem je začel zmikati, zato ga je od hiše zapodil; s tretjim se je stepel, in bil je zaprt. Od tega časa ga niso nikjer več hoteli v službo. Vpraša tu, vpraša tam, povsod se mu pravi: Janček! poznamo te. — On na vse to pravi: Šaj je več stanov na svetu, bom že drugega izbral.

Janček rokovnjačar.

Bilo je jasno jutro mesca rožnika. Na travnikih veseli kosci kosé visoko in gosto travo, mimo njih pa stopa urnih nog Janček. Zaporedoma ga vprašujejo: Janček! kam greš? Bali nam pomagat, glej! dela je obilo; kam greš se klatit?

Janček sam ne vé, ali bi povedal, kam gre ali ne.

Da bi ne mislili, da se gre potepat, pravi jim:

„Zdaj grem patenta iskat za svoj novi stan, če vam je kaj mar, kam grem“, ter odide.

Bog vé kam gre. Ugibljejo to, zdaj uno, potem ga pusté v miru. Janček pa je šel svoj pot proti udnjemu gozdu.

Menil je, da tam danes v hladni senci s svojo drhaljo počiva veliki Gropa, poglavar rokovnjačarjev. Ni se motil. Ko dobro uro hodi po gozdu, naenkrat začuje govorjenje. Bliža se tihotapaje temu kraju. Skoz grmovje zagleda sivega velikega Gropa sedeti pod neizrečeno visoko brezo, okolj njega pa je bilo dvanajst možkih in pet žensk. Moški so po travi ležali, ženske pa so kuhale. Okoli na dalječ se je razširjal prijetin duh, kar je naznanjalo, da ne kuhajo ovenega soka, ampak da v loncih so kosti in rebra nekega svinskega mrčesa.

Kako bi mogel med nje priti, premišljuje Janček. Boji se dihati. Pa ena ženska ga zagleda, ter tiho drugim pové; le-ti divji planejo kviško, in v hipu je Janček v njihovih pestéh. Tega prigodka se je Janček tako prestrašil, da se je tresel kot šiba na vodi, ustne se mu majó in zohjé klepečejo, ker menil je, zdaj je po meni.

Upijejo nad njim: kaj vohaš tu, sleduh? Bomo ti že pokazali, de boš vedel za nami slediti. Med tem mu gorke padajo po hrbtu.

„Pustite ga, dovolj ima“, veli čez nekoliko časa veliki Gropa, in rešen je bil Janček udarcev. Dva možka ga vendar še držita. Kaj pa bo zdaj? Kako bi razodel svoj namen, da tudi mene veseli biti v tem stanu? Ali mi bodo verjeli?

Veliki Gropa ga med tem meri z očmi od nog do glave. Janček se ga silno boji, zakaj Gropa je bil velik možak, debelih kosti; njegov pogled je bil divji. Nagrbančeno čelo so pokrivali dolgi sivi lasjé; obraza je bil suhega. Hlače je vedno dolge nosil, pri straneh na njih je imel polno rumenih svetlih gumbov prišitih. Janček je imel višnjeve barve, klobuk pa silno velik, tako da so kraji njegovi segali mu čez rame. Brez palice ga le edin ni videl, ktera je bila seženj dolga in dobro okovana. Njegov govor je bil počasen in nekako hripav. Pred tacim možem v temnem gozdu stati ni šala.

Veliki Gropa spregovori: „Kdo si?“

Janček trepetaje pravi: Tršasti Janček mi pravijo.

Veliki Gropa: Kaj si do zdaj bil?

Janček: Pastir, pa so me proč pognali.

Veliki Gropa: Zakaj?

Janček: Zato, ker sem bil . . . hud . . .

Veliki Gropa: Ti fant! resnico govori, če ne, pojdeš na to brezo. Bomo kratko s teboj ravnali.

Janček: No, gospodarja sem pretepel, pa sem bil zaprt.

Veliki Gropa: Šema, zakaj se nisi skril? Nisi dosti vreden. Kaj tu pohajaš?

Janček: Prav odkritosrčno vam povém, sklenil sem med vami živeti, z vami delati, ker se mi je služiti pristudilo.

Veliki Gropa se pri teh besedah po koncu zravná, prime palico v roko, ter se ostro zadere: Ti strahopetec boš med nami? poberi se naglo tje, od koder si prišel, če ne, sterem ti kosti.

Janček v strahu roke povzdigne, ter resnico govori, da za to je sklenil v Grogovi družbi biti, ker ga več v službo nočejo. Vse vtihne.

Kaj pravite možjé, kaj je s tem storiti? zopet spregovori Gropa.

Pravilno ravnaj! je bil odgovor.

Poskusil bom s teboj, če si za nas, pravi veliki Gropa. Tu imaš besago. Popred ko solnce zaide, prinesi nam bele moke, klobas in mesa, da bomo vsi siti. Če si ne upaš toliko pri ljudéh dobiti, ne hodi nazaj.

Težka se je ta naloga Jančku dozdevala, vendar si misli, poskusil bom. Je že dovolj, da me poskusiti hočejo. — Kam se hočem obrniti? Že vém — pri Mrdovtovih imajo takih reči obilo; tje pojdem. Gre. Ravno ni bilo tam nobenega domá. Ker so mu bili vsi koti znani, splazi se skoz svisli v hišo, ter nabaše si več, kakor je veliki Gropa od njega zahteval. Naglo se zgubi zopet v gozd, hiti k čudni drhali in reši svojo nalogo.

Vsi se pogledujejo, ko Jančeka zagledajo z napolnjeno besago, ter pravijo: ta bo pa že za nas.“

Kje si to nabral? ga vpraša veliki Gropa.

Janček že trmasto odgovori: „Tam, kjer imajo.“

Veliki Gropa: To ni dovolj meni. Ali si nabral, ali ukradel, to hočem vedeti.

Janček: Če je pa taka, naravnost povem: uzmal sem.

Veliki Gropa: Čakaj fant! še boš zaprt, če boš tako delal. Pa za zdaj si storil, kakor si vedel in znal, ali zanaprej boš moral delati, kakor bom jaz hotel. — Rekel si, da bi rad naš bil, kažeš, da imaš pripravnost, zato boš moral meni in tem možem obljubiti, da boš vedno spoštoval naš stan. (Dalje prihodnjič)

Srenja pod lipo.

Peta nedelja.

(Dalje.)

Gropa: Kaj pravite gospod učitelj, ali je res globoko oranje boljše nego plitvo? Naš gospod župnik nas zmerom naganjajo le globoko orati. Kaj pravite vi k temu?

Učitelj: Najpred nam je vedeti treba, kaj se prav za prav pod globokim oranjem umeje. Ako namreč vzamemo 3 do 4 palce globoko oranje za plitvo, 5 do 7 palcev za srednje globoko, in 8 do 9 palcev pa za globoko oranje, se potem vsako oranje, ki je čez 9 palev globoko, presežno ali zeló globoko imenuje. Zeló globoko ali presežno oranje je najbolji in najgotoveji pripomoček, po katerem se zemlja zboljša in rodovitneja postaja.

Župan: Aha, zarad tega so se pa tudi Angleži in Belgijanci, ki so dandanes na najvišej stopnji kmetijstva,

najbolj globokega oranja poprijeli, in orjejo, kakor sem se sam prepričal, čestokrat celo do 27 palcev debele brazde in to vseskozi z železnimi plugi.

Župnik: Da se bodo časoma tudi naši kmetovalci globokega oranja poprijeli, posebno na debelejši ilovnatej zemlji, to je gotovo, kakor hitro se bodo le prepričali, da je na globoko izoranej njivi več pridelka, nego na plitvo izoranej.

Učitelj: Z zelo globokim oranjem se doseže, da se preobilna in škodljiva mokrota manjša, da suša zemlji tolikanj ne škoduje, da se zemlja lažje segreje, da ni prst le na površji, ampak tudi na globokost bolj rahla in to stori, da se korenine rastlin lažje razprostirajo in tudi več živeža najdejo. Globoko oranje tudi varuje, da žito ne poleže, in da je žito veliko boljšega jedra in teže. Iz navedenega je tedaj očitno, da je globoko oranje vsega priporočila vredno in prav imajo gospod župnik, da vas k globokemu oranju priganjajo. — Toda pri zelo globokem oranji moramo previdni biti in vedeti vam je treba, da se izdeljuje na dve vrsti; namreč tako, da pride poprejšna še neobdelana spodnja prst na površje, a zgornja ali površna prst pa od spođej ležati, ali pa tako, da ostane spodnja prst na svojem poprejšnem mestu in se le nekoliko prerije ali prerahlja. Prvo ravnanje imenujemo prevračanje, drugo pa izpodoravanje. Za prevračanje nam služijo nalašč zato priredjeni težki plugi ali pa tudi po dva pluga, ki gresta v enej brazdi en za drugim in je zaradi tega podvojne pluge imenujemo. Vendar se pa tudi drugače lahko pri tem delu ravna, ako se namreč koj po plugu spodnja prst iz brazdinega jarka z lopato izreže in na prejšno brazdo položi. — Pri izpodoravanju sledi navadnemu plugu še drugi plug, ki je za slabejše njive in nima stranskih dilj ali odkladnic; pa tudi z močnimi vilami, tako imenovanimi kopalnimi vilami, ki se v brazdo zasade, se da spodnja prst prav lahko zrahljati.

Prevračanje prsti se priporoča najbolj tedaj, ako se lastnosti spodnje in zgornje prsti nekako ujemajo, to je, ako so enačne, in pa tedaj, ako se s pomešanjem spodnje prsti zgornja ali površna prst zboljšati da, kakor na priliko, če je zgornja prst težka ilovica, ki leži na peščenih tleh, ali pa narobe, če peščena površna prst leži na ilovnatih tleh. Kjer se zgornja in spodnja prst ujemata ali enačita, tam se sme že koj v prvem letu zemlja popolnoma globoko prevračati, kjer se pa z gorej omenjene razlike nahajajo, tam je bolje, ako se zemlji ne da naenkrat popolnoma globokost, ampak le polagoma, to je, od časa do časa, kolikokrat se namreč take rastline sadi, ki zahtevajo globokega oranja, kakor n. pr. okopalni sad, repa, korenje in korun; zemlja se namreč pri vsakem nasadu nekoliko globokeje orje. A pri tem se je treba vendar vselej naslednjih pravil držati: 1. Zemlja naj se prevrača vselej pred zimo in nikoli ne v spomlad; brazde naj se pusté čez zimo v pustih gručah ležati, da je mraz popolnoma razdrobi in da zračni kislice škodljive snovi prežene: 2. na prevrnjeno zemljo naj se ne sejejo ozimna žita kot prvi nasad, ampak za prvi nasad naj se sadi okopalni sad, posebno repa in korenje. 3. prvemu nasadu v prevrnjeni zemlji naj se vselej, če je le mogoče, prav dobro gnoji. Kdor koli se po teh pravilih ravna, prepričal se bo kmalu, da je pridelek na takih njivah obilnejši, zdatnejši in boljši. To pa ni čudo, ako pomislimo, da se je po tem potu zgornja rodovitna prst skoro na pol pomnožila — Izpodoravanje ali rahljanje spodnje nerodovitne prsti se pa priporoča tam, kjer je spodnja prst jako

slaba in se ne prilega zgornji površni zemlji, kakor n. pr. če je spodnja zemlja železasta, ali revna in pusta ilovica, ali pa slaba nerazpadljiva bela glina (klej). Taka in enaka slaba spodnja zemlja se z izpodoravanjem jako zboljša, ker jo zrak potem lažje in globokeje prešine, in tudi mokrota bolje in hitreje spodnjo prst prerije. A rahljanje spodnje prsti naj se le tedaj vrši, kedar je zemlja suha in nikoli ne, kedar je mokra. Ako se pod zgornjo rodovitno zemljo in njeno peščeno podlogo le neka tenka pa trdna plast ilovice ali gline nahaja, kar se čestokrat najde, tedaj ni potreba zemlje niti prevračati niti spodnje prsti rahljati, kajti omenjena tenka plast je potrebna, da mokroto vzdržuje, ki je površna prst potrebuje. Iz tega lahko razvidite, da je povsod kakov razloček; kar je na eni strani prav in koristno, to zopet na drugi škoduje in ravno tako narobe. Ni treba misliti, da se sme vse po enem kopitu ravnati in delati; drugačna zemlja, drugačno obdelovanje.

Župnik: No, gospod učitelj vam je to reč prav dobro in na drobno razložil; jaz le toliko še zraven pristavim, da, ako se bote globokega oranja, posebno v debelejši zemlji, sploh poprijeli, boste se gotovo v malo letih prepričali, da vaše delo ni bilo zastonj in tedaj boste tudi pripoznali korist globokega oranja.

Hrastovšek: Jaz pa mislim, da žita v 3 do 4 palce globoko preoranej zemlji imajo že dovolj prostora, da se na vse strani lahko razprostirajo in vspešno rastejo, ako se le njiva dobro pognoji.

Lipovec: Na to ti pa lahko jaz odgovorim, da na njive ne sejemo samo žita, ampak tudi taka semena, ki svoje korenine globokeje v zemljo spuščajo, kakor detelja, trava in druga živinska klaja.

Župan: Dobro ste mu jo zasolili!

(Konec V. nedelje prihodnj.)

Materina ljubezen.

(Povest.)

Preslabo je dete, ko se rodi, pa toliko večja je ljubezen skrbljive matere, ki ga varuje, goji, ter ga spremlja od prvega dihljenja do zadnjega trenutka življenja. Globoko prešine materino srce bolečina, kedar vidi predrage otročice v nevarnosti, in pripravljena je rešiti svoje ljubljence, če se prav v smrtni nevarnosti ziblje njeno lastno življenje.

Ko so Francozi v slavnej vojski leta 1812. od Moskve, starega glavnega mesta na Ruskem, nazaj gredé prihruli do Berezine, bil je most, ki so ga bili proprej sestavili, uže podrt. Reka je po noči zelo natekla, in bregovi so bili kaj strmi. Velik del francoske armade je stal ob bregovih, tik za njimi pa so kričali kozaki na urnih konjih, ter morili s svojimi dolgimi sulicami, kar so dosegli. Oni, ki so imeli voljo in moč, da bi se rešili, morali so mrzlo, deročo reko prebresti.

Neka francoska markitanka, ki je bila med vojaci, imela je na svojem vozičku troje otrok in vse svoje premoženje. Ko prispè do vode, kar otrpne od straha in groze. Videla je namreč, da je reko pregaziti celo najmočnejšim vojakom smrtna nevarnost.

Prestrašena teče večkrat ob bregu gori in doli, pregledovaje, ali bi se ne dala voda tu ali tam lože prebresti; pa vse njeno iskanje je zastonj. Žalostna priteče nazaj, poišče svojega moža ter mu reče: „Preljubi!

vse svoje premoženje morava popustiti, da le samo deco rešiva; brez otročičev mi nima življenje nič več miline.“ Med temi besedami poprime najmlajša otroka, in ju s solznimi očmi položi očetu na roke, ter ga prosi, naj zastavi za nju svoje življenje; sama pa vzame ostalo dete na svoje naročje. Nesrečni oče pritisne nedolžni deteti na svoje bijoče srce, in se poda, Bogu priporočivši se, pogumno naprej skoz deroče valove, ki se grozovitno penijo in ga z deco vred hočejo utopiti. Mati pa se poprime z eno rokó očeta, ovije drugo okol dečka, vprè oči v otročiče ter neprenehoma izdihuje k Vsemogočnemu, da bi jej o tej strašni uri pomagal. Zaobljubi se, da, ako jej Bog otroke ohrani, hoče je lepo v strahu božjem izrediti, in najstarejšega dečka, ktereга je sama v naročji imela, duhovskemu stanu posvetiti. Noge trepečejo in izpodrkujejo ob polzkih kamnih, ali vendar ljubezen do otrok daje neizrekljivo moč. Z nepopisljivim trudom dospeta onostransko obal. „Rešeni so, moji predragi so rešeni!“ vzdihne mati, in vsi povzdignejo roke in oči proti nebesom, ter hvalijo Rešitelja za njegovo pomoč.

Še nektero težavo je doživelo materino srce na dolgej poti v zaželeno domovino. Naposled pridejo do Rena in od tod v malo dnevih v domače mesto Nancy. Mati je zvesto izpolnila svojo obljubo, in prvorojenec je postal mašnik in je mnogo let marljivo obdeloval njivo Gospodovo ter gojil v otroških sreih ljubezen do staršev.

J. Vanek.

Domovina mnogovrstnih sadežev.

(Spisal A. Jurinec.)

Marsikteri izmed naših sedanjih kmetičev bi rad vedel in izvedel: od kod je prišel k nam ta ali uni sadež, o katerem prosto ljudstvo misli, da je naš že od nekdanj. — Hočem jim tedaj vstreči in jim za kratek čas navajati domovino nekterih imenitnejših in nam zelo potrebnih sadežev. —

Jabelka so prišla iz Sirije in Egipta na Grško, od tod pa na Laško in iz Laškega so se razširjala naprej po svetu. Rimci so jih poznali le 29 plemen, in tisto drobno jabelko, ki se še dandanašnji „Api“ imenuje, zasadil je „Apij“ na Laško.

Češplje ali slive so v Siriji ali Armeniji domá; ob času križarskih vojsk so jih zaplodili na Francosko in Nemško. Tista sliva, ki se še dandanašnji „damaščanka“ imenuje, domá je iz mesta Damaska. Nekdanj so iz jutrovih dežel le samo suhe slive v Evropo vozili.

Črešnje so dobili najpoprej v Rim iz Ponta v mali Aziji. Neki „Lukul“ jih je 100 let pred Kristusovim rojstvom iz azijskega mesta „Cerasus“ prinesel v Rim; od tod se v latinskem jeziku še dandanašnji črešnji „cerasus“ pravi. Leta 40. so prišle črešnje na Angleško. — Lavorove ali lorberjeve črešnje so se imenovalle tiste prijetno grenkljate črešnje, ktere so Rimci cepili na lavorjevo drevje.

Hruške so najboljše prišle iz Aleksandrije, iz Numidije, Sirije in Grškega. Plinij jih je poznal že 34 plemen. Tiste prijetno-dišeče hruške, ki se „bergamote“ imenujejo, so prišle še le ob času križarskih vojsk iz Perzije ali Turčije v Evropo. — Bergamot je turška beseda in se po našem pravi: „knežinja.“

Breskve smo prejeli iz Perzije; ob času imenitnega latinskega pisatelja „Plinija“ je bilo znano, da so

breskve v Perziji strupene, da pa zgine ta strup iz njih, kedar se presadijo v ptuje bolj severne kraje. Breskvina jederca tudi pri nas niso brez strupa, in sicer tistega, ki se „pruska kislina“ (Blausäure) imenuje.

Marellice so v Aziji domá. Kakih 40 let pred Kristusovim rojstvom so prišle v Rim, in od tod so se razširile po vsem Laškem in Francoskem.

Murba, bela je prišla iz Kitajskega ali iz Kine na Grško, — črna iz Perzije na Laško, in od ondod se je razširila dalje po svetu. Najprva murba na Francoskem je bila h koncu križarskih vojsk blizu „Moutelmarta“ vsajena; še dandanašnji varujejo hvaležni Francozi to murbo, ker iz njenega semena pridelana drevesa donašajo vsako leto čez 100 milijonov frankov za svilo, ki se na Francoskem prideluje. Leta 1564 je vrtnar Franc Praukat prve murbe zasadil okoli mesta „Pariza“, kterih se je že leta 1606 štelo blizu 4 milijone dreves.

Oreh so ob času rimskih vojsk iz Perzije prinesli v Rim; od kodar tudi ime „laški oreh“ — wälsche Nuss. — Veliki orehi so iz Ponta, zato se tudi imenujejo „pontiški orehi“. — Ali takih orehov vendar ni nikjer drugod, kakor jih imajo Rusi v Krimu. Najslavnejši velikan stoji po popisu A. žl. Grimm-a v dolini Bajdarski poleg Balaklave. Starosti tega oreha cenijo nekteri na več 1000 let, in morebiti so že grški naselniki s sadjem njegovim kupčevali v Rim. Vsako leto nosi 70 do 100,000 orehov; lastnina je peterih družin, ki vsako leto mirno delé med seboj bogati pridelek. Blizu tatarske vasi „Partenit“ so neki tudi taki velikani, kterih sadredi eno ali dvoje tartarskih rodovin. Pravijo tudi, da meri obsežek takega drevesa po 20' in da znaša pridelek vsako leto po 150 do 200 tolarjev.

Mandelново drevo raste divje v Aziji in Afriki, iz Grškega smo dobili mi k nam prve mandelne.

Pomaranče so rastle nekdanj le v Mediji in Perziji, znane pa so že silno dolgo. Že pesniki starodavnih časov so stavili njih domovino v vrte „Hesperid“ v Afriki, to je, v vrte tistih 3 Vil, od kterih pravljica pripoveduje, da so v vrtu Juninem varovale „zlata jabelka“, ki brž ko ne so pomaranče bile. Prvotno drevó naših evropskih pomaranč, pravijo — da še stoji v vrtu grofa „Lovrenca“ v Lizaboni; leta 1548 je bilo ondi vsajeno z več drugimi vred, ki jih je „Janez de Kastro“ iz Indije v Evropo prinesel; pa vse druge so vsahnile, samo to drevo je ostalo.

Limone ali citrone so tudi kakor pomaranče, prišle iz Medije in Perzije.

Kutine so tudi v jutrovih deželah doma; iz Kandije ali Krete so prišle na Grško, odtod pa na Laško.

Smokve ali fige so iz Azije, pa tudi iz Afrike prvič prišle na Grško. Na Francosko jih je prvi prisadil cesar „Juljan Odpadnik“, ko je še namestnik v Galiji bil. Plinij tudi piše, da na bregu kaspijskega morja je eno figovo drevó vsako leto po 270, in še včasih več mernikov smokey rodilo.

Lešniki debelejši so prišli iz Ponta na Grško in Laško, in od ondod k nam; pri nas pa so se kakor vsaki drugi azijski sad zavoljo mrzlejega podnebja v drobnejše sprevgli.

Dine so iz južne Kalmukije k nam prišle.

Buče ali tikve so iz azijskega Rusovskega.

Rudeče grozdice ali ribezelj je iz Grškega otoka „Zante“ v 16 stoletji na Angleško zaplodeno bilo. Akacija je v južni Ameriki doma, in se je odtod zaplodila po vseh delih sveta.

Redkev je v Kini domá.

Česnek je iz Azije, in česnik (Schnittlauch) iz Sibirije na Rusovskem k nam prinesen.

Špinačo nahajamo leta 1351 prvičkrat med postnimi meniškimi jedili.

Čebula je iz perzijske dežele „Kilan“ v naš del sveta prinesena. V domovini njeni vaga ena čebula po 3 funte. Na ameriskem otoku, „Hispaniola“ imenovanem, rastejo čebule po eno ped dolge.

Lan je neki iz južnih goratih krajev Evrope prvič prišel na Šlezko; zato že od nekdanj slovi šlezko platno.

Konoplja se je iz izhodne Indije zaplodila v Evropo.

Bombaž ali pavola je prišel po Feničanih in Kartaginčanih v Evropo. Na Nemškem so ga predli že v 10. stoletji.

(Dalje prihodnjič.)

Popravek. Na strani 142. zadnjega lista v prvi vrstici sestavka „Gospodarske drobtine“ beri njenega mesto njegovega.

Smešnice.

Gosi brez perja. Neka gospodinja je enega večera vseh svojih 6 gosi dobila mrtvih na dvorišču. Žalostna po tolikoj izgubi in škodi jih da koj oskubsti, da bi vsaj perje imela. Poterla jih vržejo na gnojišče. Ali kaj se zgodi? Drugi dan zjutraj vidijo vseh 6 oskubenih gosi po dvorišču hoditi! Koj jih spoznajo, da so ravno iste, ki jih je prej ta večer kot erknjene oskubsti in na gnojišče vreči dala. Izvedelo pa se je tudi, kako se je to zgodilo. Prišle so bile namreč do močnega vinskega drožja ter se ga nažrle, vpijanile in tako kakor mrtve obležale.

Zmota. Imel je oča svojega sina vedno zaprtega. Ko gre nekdanj na somenj, vzame ga s seboj. Šrečeta žensko. Sin, ki še ni nikoli kaj tacega videl, vpraša očeta: „Oča, kaj pa je to?“ „To je zmota“ reče oča. „Oh, kupite no še meni eno tako zmoto“, poprosi hitro sin.

Zastavice.

51. Sto prstov, pet glav, štiri pameti, kaj je to?

52. Najprvo je ona — in potlej je on. Nazadnje spet ona — pa nikdar več on.

Vganjka zastavic v 16. listu; 46. bolha; — 47. iskra; — 48. kateri ima bukve zaprte; — 49. spoved; — 50. kozuh.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogeska država. Volitve na Češkem so dovršene! To je najvažnejša dogodka preteklih dni, pa je tudi prevesela, ker — sijajno so zmagali Čehi povsod in še z obilnišo večino ko zadnjič. Večkrat smo v misel jemali, da za to priliko se obe strani pripravljate na hud boj, kako vse sile napenja vlada, da bi zmagala s svojimi kandidati; bili pa smo svesti, da bo čvrsto stal češki narod in nismo se motili. Kaj čudne reči razglašajo češki listi o vrdevanju nasprotnih strank in velikansk dokaz nepravice ravnanja je že to, da je odstopil župan v Pragi, dr. Klauudy, ves pošten mož, ki je bil tudi pri vladi v velicem čislju. Odstopil je, ker so

mu po krivici ovrgli volilni zapisnik. Zarad tako sijajne zmage kaj pa da se spet neizmerno veliko žolča razliva po nemških časnikih, posebno pa še zato, ker so celo Judje in Nemci Čehe volili. — Prašanje je, kaj bo zdaj? Ali bo konec sedanje sisteme, t. j. ali odstopi to ministerstvo in se odpravi decemberska ustava? Na to se še ne dá na tanko odgovarjati. Da so češke volitve vsem tem razmeram naredile veliko prasko, to je gotovo. Vendar je veliko na tem ležeče, kako se bojo vedli — Poljaki. V Lvovu namreč je padel predlog, po katerem naj bi Poljaki ne hodili v državni zbor. Ali padel je samo z enim glasom. Zato so jako radostni liberalci, ali po pravici jim pravi „R.“, da se zelo motijo, ako menijo, da so vladi prijatelji tisti, ki so pomogli k temu padcu. Tudi se je to prvič zgodilo, drugič vtegne biti drugač. — Kar se tiče českih novoizvoljenih poslancev, ne pridejo v deželni zbor, ampak ponovno znano deklaracijo; govori se tudi, da pošljejo pismo (adresno) cesarju samemu s prošnjo, naj on sproži, da se vresničijo želje in pravice češke dežele. — Kako če dalje bolj omahuje sedanja vlada, kaže tudi to, da celo ogerski listi priporočajo federalizem. S časom napoči dan! Da bi pač ne bili tako zaspani in hudomušni tisti, ki nočejo poznati prave politike avstrijske! — Ministerstvo je zdaj, ko se zbirajo deželni zbori, cesarskim namestnikom razposlalo načela, po katerih bi se v njegovem smislu osnovala neposredne (direktne) volitve. Več zborov se je že določilo, naj se vpeljejo, n. pr. graški, linški, solnograški i. t. d. Neposredne volitve so sicer izvir pravega ustavnega življenja, ali v družih zborih in pri družih možeh ne najdejo prijaznosti še zdaj, ker niso razmere po tem, in imajo vsi taki tehtne razloge, da se glasé zoper nje. — Važno za nas Slovence je, da je kranjski deželni zbor odločil precejšnjo denarno podporo v razvitek slovenske dramatike. — V štajerski zbor dohajajo od raznih strani prošnje za zedinbo Slovencev.

Nemško. Pruski kraljevič prihodnji vladar bo potoval na Laško in se tje gredé mudil na Dunaji, kjer ga sprejme nj. v. cesar. — V Monakovem je tudi državni zbor, ki se pa v dve stranki družijo tako, da ste obe enako močni in ne premaga druga druge. Brž ko ne, da ga razpusti vlada. Tudi na Badenskem se je sešel parlament.

Francosko. Cesarica Evgenija potuje po Laškem. Morebiti da pojde naprej v Carigrad.

Špansko. Ministerstvo je s sedanjim vladarjem sklenilo, da priporoči zboru (kortesom), naj za kralja volijo vojvoda iz Genve, ki kandidira. — Sicer pa je še mnogo nemira in hrupa po deželi, pa le zarogovili kaka stranka. Žalostno stanje!

Sicer ni posebno važnih novic po svetu, vsaj na površji ne plavajo zdaj. Slovesnost pri sueškem vodotoku se bliža, pa menda ne bo tako sijajna, kakor se je kazalo.

Razne novice.

Politična društva. Kakor je že ustanovljeno politično društvo slovensko v Ljubljani, v Mariboru in v Gorici, tako so nakanili enak zavod napraviti tudi koroški Slovenci; 23. septembra se je bilo več rodoljubov zbralo v Celovcu v gostilnici pri „Sandwirtu“. Osnovili so pravila ter izvolili začasni odbor.

Porotne sodbe. Znano je, kako hude kazni so sodnije nakladale českim časnikom, bodi si gledé ječe,

bodi si gledé denarjev. Še zdaj mnogo vrednikov teči v temnicah, obsojenih pred nekaj meseci. Ali drugače se zdaj godi pri tiskovnih pravadah, ko porotniki določujejo s svojimi glasovi. Bilo je med tem že več taci pravd na vrsti, v Pragi in drugod po Českem, pa bili so povsod spoznani za nekrive! Kaj menite, kako to peče vladino stranko. Kdo vé, ali ni žal ministerstvu, da je prezgodaj dovolilo porotne sodbe? Ali kar je, to je. Očitno znamenje pa je to, kako trdna tla ima ministerstvo, kako o njem sodi večina državljanov. — Enako veselo zmago je v Ljubljani obhajal g. Alešovec, „Brenceljnov“ in „Triglavov“ vrednik, tožen zavoljo člankov v obeh omenjenih listih. Tudi on je spoznan za nedolžnega!

Profesor Greuter. Državni poslanec profesor Greuter, duhovnik iz Tirolskega, ki je v dunajskem zboru marsiktero gorko povedal „liberalcem“, moral je bil tudi pred sodnijo, tožen, da je nekje napitnico govoré razžalil celo Nj. Veličanstvo. Pa tudi pri njem se je pri sodnji pokazalo, da je — nedolžen!

Hranilnica kranjska. Hranilnica v Ljubljani je v obnem zboru sklenila, da bode v spomin 50letnega svojega obstoja prihodnje leto iz lastnega premoženja zidala veliko novo poslopje za realno šolo. Odločila je v ta namen 100.000 do 120.000 gld. Hiša ostane hranilnici v last, prepustiti pa jo hoče deželi in mestu brez plačila za šolsko rabo. Slava takemu sklepu!

„Nauk o telovadbi.“ Od ljubljanskega telovadnega društva „Sokola“ je „Matica“ kupila knjigo, ktere je naslov „nauk o telovadbi“, ktero izdaje v dveh delih, in je prvi del ravnokar prišel na svetlo v Ljubljani. Na prodaj jo ima bukvar Giontini po 40 kr. — Drugi del gre spotoma v natis.

„Pesmi.“ Piše se, da kmalo pridejo na svetlo pesmi J. Stritarja. J. Stritar je izvrsten pisatelj slovenski na Dunaji. Da bi nam torej kmalo priromale na Slovensko!

G. Cegnar v nevarnosti. Slovenski pisatelj in branitelj narodnih pravic v Trstu, bil je 12. dan p. m. v velicej nevarnosti, da ne bi ga laboni ubili. Ta dan namreč so bile volitve v tržaški mestni zbor in izmed prejšnjih slovenskih poslancev sta bila zopet izvoljena Cegnar in Starec. Ko je potem zvečer g. Cegnar šel domú, približa se mu mlad, lepo napravljen človek ter ga praša, je-li on Cegnar. Ta odgovori, dà. Za tem ga poprosi, naj bi ga smel nekoliko spremiti, ker mu ima nekaj povedati. Komaj pa sta se za par korakov naprej pemeknila, zadene Cegnarja silen udarec, da se omamljen zgrudi na tla! — Ko se C. zavé, komaj prileze v bližnjo kavarno. Patrola je bila sicer kmalo na mestu, ali — potepuhov ni bilo več. — Pri tej priliki naj se nam dovoli ta-le opomba. Od severne in od zahodne strani, kjer stanujeta presilno omikana naroda, dostikrat letajo na nas najdivjše psovke, kako smo sirovi i. t. d. Kaj tacega pa ne vidijo in se ne zmenijo zato, ter ne poznajo prislovice: „Pometaj najpred pred svojim pragom!“

„Zatožnik.“ V Sisku na Hrvaškem je začel izhajati nov časnik pod naslovom „Zatožnik“, ki ga izdaja narodna stranka. Izhaja razen nedelj in praznikov vsaki dan na celej poli. Ko je prvič prišel na dan, pozdravili so ga z možnarji.

Oglasnik.

Poziv Slovincem!

G. D. Trstenjak predlaga v „Slov. Narodu“: Naj bi privstopu k družbi sv. Mohora prihodnje leto udje razen letnine dodali vsaki po 10 nkr., po tej poti bi se nabralo okoli 1300 gld. Za 300 gld. bi se Janežiču omislil spodoben spominek. Letni odstotki od 1000 gld. pa bi se dajali za darilo pisatelju, kateri bi družbi izročil najboljše delo za natis, in to bi bila vse žive dni: „Janežičeva ustanovitev.“ — Radostni podpiramo ta predlog, da se pa vresniči, treba, da nabiratelji družbinih udov ljudem primerno razjasnijo blagi in vredni namen, kar naj jim bo živo na srcu. Gotovo pa je Slovincem sveta dolžnost, da varujemo in slavimo spomin Janežičev! Zato smo koj v začetku imeli namen, ki ga razglasamo tu: Naj blagovolijo častiti rodoljubi vseh slovenskih strani zlagati, da se ranjkemu pisatelju postavi primeren spominek! Doneske bo prejemale in razglasalo „Besednikovo vredništvo“ v Celovcu. Prosimo, da tudi drugi slovenski časniki razglasijo ta poziv. Slovence sploh pa prosimo, da z dobro voljo pospešijo dobro in blago reč!

Č. gg. naročnikom in prijateljem našega lista.

Z današnjim listom tedaj je „Besednik“ začel izhajati v založbi vdove gospé Karoline Janežičeve. Na-njo naj se pošilja naročnina in sploh vse, kar spada v administrativne zadeve. Spisi vredništvu namenjeni pa pod vrednikovim imenom. Živo priporočamo „Besednik“ Slovincem, navdaja nas sladka nada, da bo če dalje bolj raslo število naročnikov. Vredništvo si bo posebno prizadevalo, da bo list kolikor mogoče napredoval, zato pa prosimo, da nam prijazni ostanejo dozdani pisatelji in blagovolijo prihajati z novimi spisi. Izdajateljstvu je resna tvojla, da druge razmere ostanejo, kakor so bile pri ranjkem Janežiču, in vstrelalo se bo tem bolj na vse strani, čem več bo prihajalo denarne podpore. Da bi se torej če dalje bolj razširjal „Besednik“!

Žitna cena.

V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	47	5	—	4	70	4	50	2	50
Rež	2	99	2	90	3	20	2	90	—	—
Ječmen	3	15	2	60	3	20	3	—	1	70
Ajda	2	48	2	80	3	10	2	70	1	35
Turšica	2	63	2	90	3	20	2	90	1	40
Proso (Pšeno)	3	98	2	60	2	80	2	80	—	—
Oves	—	—	1	80	2	—	1	80	1	20
Krompir	—	—	—	—	—	80	1	20	—	—
Fižol	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 6. oktobra.

5% metalike . . 59 gld. 70 kr. | Nadavek na srebro 120 gld. 15 kr.
Narodno posojilo 68 „ 80 „ | Cekini 5 „ 83 „

Loterijne srečke.

V Gradcu . 25. septembra 1869: 22, 11, 14, 77, 68
Na Dunaju . 25. „ 1869: 27, 86, 79, 66, 12
V Trstu . 2. oktobra 1869: 68, 86, 26, 64, 69
V Lincu . 2. „ 1869: 32, 37, 81, 44, 7

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaju bo 9. oktobra, v Trstu in v Lincu 16. oktobra.